

Arkivnr: 2014/22472-2
Saksbehandlar: Kjell Helge Kleppestø

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda		04.11.2014
Opplærings- og helseutvalet		11.11.2014

Svar på spørsmål frå OPHE vedkomande tiltak for lærebedrifter.

Samandrag

Fylkesrådmannen viser til spørsmål frå OPHE vedkomande tiltak for lærebedrifter

«1. OPHE ber om en sak med konkrete tiltak med hensyn til å forbedre lærebedriftenes tilfredshet med elevene de mottar fra vgs. jfr. undersøkelse om fagopplæring i Næringsbarometeret 2014.

2. OPHE ber om en kartlegging av kommunene i fylket. Status for lærlinger i egen kommune de tre siste år, samt plan for inntak av lærlinger 2014/2015. Herunder årsaker til avvik, sett i forhold til mål om å øke antall lærlinger i offentlig sektor. Videre, hva skal til for at kommunen skal øke med minimum 20 % i forhold til dagens situasjon».

I Hordaland fylkeskommune er det særleg tre konkrete tiltak som vert prioritert for å gjere læreverksemdene meir tilfreds med elevane dei tar imot.

- 1) Styrkje samarbeid mellom skule og bedrift når det gjeld organisering og vurdering av praksis i Prosjekt til fordjuping
- 2) Hospitering for lærarar og instruktørar som sikrar at dei gjensidig gir kvarandre fagleg påfyll og breiare fagleg kompetanse
- 3) Kompetanseheving av lærarar for å oppnå meir yrkesretting i fellesfaga

I samfunnskontrakten for fleire lære plassar som vart underteikna i 2012, ligg det ei forventning til at tal lærlingar skal auke i perioden 2011-2015 med 20 %. Saka viser ei oversikt over utviklinga i inntak av lærlingar frå 2010 til 2014, fordelt på kommunane. Hordaland har mange kommunar og store variasjonar når det gjeld tal på innbyggjarar. I KS si norm ligg det ei tilråding om kvart år å ta inn ein ny lærling pr. 1000 innbyggjarar. For nokre kommunar kan dette vere vanskeleg å oppnå. Forklaringar på dette er samansett, men ofte får Fagopplæringskontoret meldingar om at dette er knytt til budsjettmessige utfordringar.

Forslag til innstilling

Opplærings- og helseutvalet tek saka til etterretning og støttar fylkesrådmannen sine tiltak for å styrkje dialog mellom skule og bedrift kring kvalitet og læringsutbyte av opplæringa i skule.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Svein Heggheim
fylkesdirektør opplæring

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 27.10.2014

Svar på spørsmål frå OPHE vedkomande tiltak for lærebedrifter

«1. OPHE ber om en sak med konkrete tiltak med hensyn til å forbedre lærebedriftenes tilfredshet med elevene de mottar fra vgs. jfr. undersøkelse om fagopplæring i Næringsbarometeret 2014.

2. OPHE ber om en kartlegging av kommunene i fylket. Status for lærlinger i egen kommune de tre siste år, samt plan for inntak av lærlinger 2014/2015. Herunder årsaker til avvik, sett i forhold til mål om å øke antall lærlinger i offentlig sektor. Videre, hva skal til for at kommunen skal øke med minimum 20 % i forhold til dagens situasjon».

Stortingsmelding nr. 20 (2012-13) **På rett vei** tar m.a. for seg relevans og kvalitet i vidaregåande opplæring, og ser særleg på relevans og kvalitet i fagopplæringa. Prosjekt til fordjuping og hospitering for lærarar og instruktørar i vidaregåande skular og lærebedrifter får eigen omtale. I Hordaland fylkeskommune er det særleg tre konkrete tiltak som vert prioriterte for å gjere læreverksemdene meir tilfreds med elevane dei tar imot.

- 4) Styrkje samarbeid mellom skule og bedrift når det gjeld organisering og vurdering av praksis i Prosjekt til fordjuping
- 5) Hospitering for lærarar og instruktørar som sikrar at dei gjensidig gir kvarandre fagleg påfyll og breiare fagleg kompetanse
- 6) Kompetanseheving av lærarar for å oppnå meir yrkesretting i fellesfaga

Kort omtale av kvart av dei tre tiltaka:

- 1) På bakgrunn av erfaringar til no som vist i m.a. FAFO sin rapport «Fleksibilitet eller faglighet?», vil departementet vurdere å endre forskrift til Opplæringslova slik at meir av opplæringa i Prosjekt til fordjuping skal gå føre seg i bedrift. Forsking viser at faget primært er eit fag som vert utforma i skulen, med avgrensa innverknad frå arbeidslivet si side. Ei sterkare involvering av aktørane i arbeidslivet er truleg ein føresetnad dersom prosjekt til fordjuping skal kunne medverke til utvikling og fornying av faga og fagopplæringa. Ansvar for innhald og gjennomføring av faget er i stor grad lagt til avdelingsleiar og faglærar. Samarbeidet mellom skule og arbeidsliv er for det meste basert på einskildpersonar sine relasjonar og nettverk og er dermed kortsiktig og i liten grad formalisert.
- 2) Seksjon skule har starta arbeid med å kartlegge korleis skulane og bedriftene gjennomfører Prosjekt til fordjuping. Fylkesrådmannen er på jakt etter gode døme. I 2014 har Opplæringsavdelinga besøkt 8 vidaregåande skular og nokre verksemdar og opplæringskontor for å undersøke korleis dei arbeider med faget. Både innhald, organisering og vurdering var tema. Fylkesrådmannen ser at det vert arbeidd ulikt med faget. Utdanningsprogramma er ulike, og det er naturleg at det vert arbeidd ulikt, men vi ser og store skilnader innan same utdanningsprogram. På bakgrunn av forslag om ny læreplan (forskrift) som kom til høyring i september 2014 og gode døme i eige fylke, vil det verte utarbeidd felles lokale føringar for faget i Hordaland fylkeskommune. Det vert arrangert ein konferanse om Prosjekt til fordjuping for faglærarar og avdelingsleiarar våren 2015, der tema mellom anna vert ny læreplan og det gode arbeidet eigne lærarar har gjort som studentar i det nasjonale studiet Prosjekt til fordjuping i regi av Høgskulen i Sogn og Fjordane. Det faglege innhaldet vert planlagt i samarbeid med høgskulen.
- 3) Utdanningsdirektoratet etablerte i 2013 ei ordning med hospitering for lærarar og instruktørar i vidaregåande opplæring i alle fylke. Ordninga er vidareført i 2014-15, og kvar enkelt fylkeskommune måtte søkje om nye midlar. Hovudmålet er å utvikle/oppdatere kompetansen hjå programfaglærarar og fellesfaglærarar i skule og instruktørar/faglege leiarar i bedrift, og å bidra til å gjere fag- og yrkesopplæringa betre. Vidare er det ønskjeleg at hospiteringa skal auke samarbeidet mellom skule og arbeidsliv og få alle partar til å sjå opplæringa i eit samanhengande fireårig løp. Opplæringsavdelinga har søkt og mottatt midlar frå departementet, og våren 2014 vart midlar lyst ut for søknad til både vidaregåande skular og lærebedrifter i Hordaland. I tilskotsordninga legg vi spesielt vekt på at hospiteringa skal:
  - bidra til å fornye og auke programfaglærarane sin kompetanse i eige fag, og/eller gi innsikt i andre fag innan eige programområde/utdanningsprogram

- auke instruktør/fagleg leiar sin kompetanse som rettleiar for elev/lærling ute i bedrift i tråd med læreplanar og forskrifter
- bidra til yrkesretting av fellesfag for fellesfaglærarar
- styrke rådgivingstilbodet til elevar i vidaregåande opplæring

Det er utforma eit eige idéhefte for hospitering i yrkesfag, og dette ligg ope på <http://www.hordaland.no/Hordaland-fylkeskommune/opplaering/Fagopplaring/Hospitering>.

I 2014 har 31 lærarar gjennomført hospitering i hovudsakleg Bygg og anlegg (BA), Restaurant og matfag (RM), Elektro (EL), Naturbruk (NA) og ein del andre utdanningsprogram. Det er i tillegg 12 lærarar som har fått tilslag på søknad, og skal gjennomføre hospiteringa i løpet av skuleåret 2014/15. Det er 6 instruktørar/faglege leiarar som har gjennomført hospitering innan RM, BA, Design og handtverk (DH) og 3 frå Helse og oppvekst (HO). Det er i tillegg 6 søknader som er innvilga for gjennomføring i løpet av skuleåret 2014/15.

Det vert no sett i gang hospitering for fellesfaglærarar. Det er i første omgang 6 lærarar som skal ut i bedrift i samband med vekslingsmodellen.

- 4) Dei vidaregåande skulane skal leggje til rette for ein læringspraksis som har som mål å auke motivasjon og meistring gjennom konkretiserande undervisningsmateriale og praktiske, individuelle tilnærmingar. Det er sett i gang skulering av lærarane som underviser i fellesfag på yrkesfag, og i september 2014 er det gjennomført ei felles samling for FAU og FYR-koordinatorane. Det er etablert nettressursar ved <http://fyr.ndla.no/> for Fellesfag, yrkesretting og relevans. Pr. dato er det gode undervisningsressursar i norsk, engelsk, matematikk og naturfag.

Lærlingar i kommunesektoren

Vedlagt følgjer ei oversikt over utviklinga i inntak av lærlingar frå 2010 til 2014, fordelt på kommunane i Hordaland. Når det gjeld 2014, er dette foreløpige tal. Endelege tal er klare i januar 2015. Inngåing av lærekontraktar skjer gjennom heile året. Nokre vert teikna gjennom formidlingsprosessen, det vil seie dei som søker læreplass etter Vg2 og som ønskjer læreplass påfølgjande haust. Om lag 75 % av kontraktane i Hordaland vert teikna på denne måten. Dei andre 25 % teiknar kontraktar gjennom året.

Hordaland har mange kommunar og store variasjonar når det gjeld tal på innbyggjarar. I KS si norm ligg det ei tilråding om kvart år å ta inn ein ny lærling pr. 1000 innbyggjarar. For nokre kommunar kan dette vere vanskeleg å oppnå. Dette kan mellom anna skuldast at det er vanskeleg å få tak i lærlingar. I Rogaland har dei blitt einige om at KS-norma skal følgjast. Dette kombinert med ei nedbygging av påbygg til studiekompetanse har ført til at tal på kontraktar i kommunane har auka. I 2013 hadde Rogaland fylkeskommune 337 nye kontraktar i faga Barne- og ungdomsarbeidar og Helsefagarbeidar. Tilsvarende tal for Hordaland var 266. Det bur om lag 50 000 fleire innbyggjarar i Hordaland.

I samfunnskontrakten for fleire læreplassar som vart undertekna i 2012, ligg det ei forventning til at tal lærlingar skal auke med 20 % i perioden 2011-2015. Som ein ser av tabellen, er det nokre kommunar som skil seg negativt ut. Bergen kommune har redusert inntaket sitt med 27 frå 2011 til 2013, og Fjell kommune har redusert inntaket med ni lærlingar. Forklaringar på dette er samansett, men ofte får Fagopplæringskontoret meldingar om at dette er knytt til budsjettmessige utfordringar. Bergen kommune er også deltakar i forsøket med vekslingsmodell, som rett nok ikkje starta før i 2013, men det kan vere at dette fortrengrer inntak av lærlingar i 2+2-modellen. Fagopplæringskontoret vil følgje med på dette og undersøkje om utviklinga står seg over tid.

Det har også vore ein diskusjon om kvaliteten på dei elevane som kjem ut frå dei vidaregåande skulane, er for dårleg. Bergen kommune har og hevda at elevane kan for lite. Eit tett samarbeid mellom skular og arbeidsliv vil kunne bidra til å justere institusjonane (skulane og arbeidslivet) sine forventningar i tråd med verkelegheita.

Mange av kommunane i Hordaland er med i opplæringskontor, og det er derfor ikkje enkelt å kartleggje om det som vert meldt inn som behov, speglar verkelegheita i den einkilde kommune. Nokre opplæringskontor har fleire kommunar med i si portefølje og melder såleis inn eit totalbehov til Fagopplæringskontoret. Det kan vere grunnlag for å kartleggje kompetansebehov og arbeidskraftbehov grundigare i kommunane, men det er også viktig å skilje mellom det som fagopplæringsystemet er avhengig av, opplæringsplassar, og samfunnet sitt behov for arbeidskraft. Lærlingordninga er ikkje avhengig av at lærlingane skal ha fast arbeid etter avslutta opplæring, og mange av ungdomane vel å gå vidare med meir utdanning etter at fag- eller sveinebrevet er i boks.

Folkemengde i kommunane 1. januar 2014 (kjelde SSB)									
Kommune	tal innb.	Godkjende lærekontraktar 2010	Godkjende lærekontraktar 2011	Godkjende lærekontraktar 2012	Godkjende lærekontraktar 2013	Godkjende lærekontraktar 2014	% Nye lærlingar 2013 mot tal innb. 2013	Endring 11-13	
1265 Fedje	561		1		2		0,36	1	
1266 Masfjorden	1693	5	2	3		3	0,00	-2	
1264 Austrheim	2833	1		3	5	4	0,18	5	
1260 Radøy	5039	6	5	5	7	2	0,14	2	
1238 Kvam	8584	12	5	12	5	12	0,06	0	
1228 Odda	7006	5	9	5	10		0,14	1	
1211 Etne	4057	2	4	3	3	4	0,07	-1	
1259 Øygarden	4704	3	1	4	4	7	0,09	3	
1221 Stord	18425	18	22	21	21	10	0,11	-1	
1246 Fjell	23852	21	22	27	13	23	0,05	-9	
1227 Jondal	1094	1		1			0,00	0	
1241 Fusa	3829	2	3	2	4		0,10	1	
1263 Lindås	15069	6	9	10	13	7	0,09	4	
1251 Vaksdal	4140	5	1	2	5	1	0,12	4	
1247 Askøy	27346	23	29	22	24	16	0,09	-5	
1253 Osterøy	7786	6	4	5	4	3	0,05	0	
1235 Voss	14168	7	7	9	4	1	0,03	-3	
1245 Sund	6635	2	1	6	3		0,05	2	
1232 Eidfjord	950				1		0,11	1	
1201 Bergen	271949	149	158	158	131	109	0,05	-27	
1231 Ullensvang	3369	3	3	1	1	1	0,03	-2	
1224 Kvinnherad	13232	9	8	5	8	1	0,06	0	
1219 Bømlo	11749	4	6	7	5		0,04	-1	
1244 Austevoll	4924	2		3		1	0,00	0	

1243 Os (Hord.)	1867 8	6	7	4	6	1	0,03	-1
1216 Sveio	5463		1	1	2	1	0,04	1
1242 Samnanger	2436		1		1		0,04	0
1223 Tysnes	2745			3			0,00	0
1222 Fitjar	3009			9	4	5	0,13	4
1256 Meland	7544	3	2	1	1	2	0,01	-1
1233 Ulvik	1094						0,00	0
1234 Granvin	911		2				0,00	-2
1252 Modalen	372						0,00	0
		301	313	332	287	214		-26